

İNSAN ONURUNU TEHDİT EDEN İRKÇILIK HAKKINDA DÜŞÜNCELER

M. Fikret ERGÜNGÖR*

Özet

İrkçi anlayış insanın var olmasının başlangıcına kadar uzanır. İlk kardeş kavgası Hz. Adem'in oğulları arasında meydana gelmiştir. Bu farklılaşma kardeşlik bağlarının çok güçlü olduğunun varsayıldığı bir zamanda başlamıştır. İslam dininin tebliğ edilmeye başlamasıyla birlikte kabile taassubundan kaynaklanan ve bir nevi ırkçılık sayılabilecek "Asabiyet" anlayışının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farklılaşmaya bağlı olarak o zamandan bugüne kadar ırkçı anlayış yeryüzünde tüm şiddeti ile devam etmektedir. Burada tartışılanların ortaya koymuş olduğu gerçek; olaylar ve mücadelelerinin istisnasız hepsinin insan haklarını ve onurunu zedeleyen farklı ırkçı anlayışların sonuçlarıdır. Bu makale ırkçılığa karşı, Kur'an-ı Kerim'e dayalı, gerekçeli akıl yürütmeyi içeren çözüm önerileri ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnsan Onuru, kabile taassubu, kardeşlik zihniyeti, ırkçılık, ırkçı mücadeleler.

Thoughts on Racism That Threatens Human Dignity

Abstract

Racist concept extends to the beginning of human existence. The first brother fight was between sons of the Prophet Adam. This differentiation of the ties between brothers began at such a time assuming that to be very strong. Resulting from the notification of Islam, along with the tribal bigotry and racism can be considered a sort of "nervousness" seems to emerge of understanding. Then based on this differentiation, racist understanding still continues today with all the violence on the earth. Discussed here has revealed the fact that all the events ve struggles without any exception are the results between different racist opinions those dishonored human rights ve dignity. The present article investigates the events from a historical perspec-

* Prof. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı Öğretim üyesi (fergungor@cumhuriyet.edu.tr).

tive, and proposes solutions, which are based on the Holy Quran and reason, against racism.

Key Words: Human dignity, tribal bigotry, spirit of brotherhood, racism, racist struggles.

İnsanın Yaratılış Amacı

Her türlü izafet ve nispetten mücerred, kadim ve ezeli olan Hakk Teâlâ bilinemeyen ve bilinmeyecek olandır. O Gayb-ı Mutlak'tır. Belirlenmemişlerin en belirlenmemişi, bilinmeyenlerin en bilinmeyenidir "enkerü'n-nekirat"tır. İslâmî-Tasavvufî kanaate göre henüz hiç bir şey yaratılmadan önce sadece Ahad olan Zat-i İlahi vardı¹. Esmâ mertebesi tecelli etmediğinden zaman ve mekânda yaratılmamıştı. Sufilerin varoluşu anlamlandırmada sıkça başvurdukları temel açılımlardan birisi olan kenz-i mahfi düşüncesine göre Ahadiyet Makamındaki Zat-i İlahi gizli bir hazine iken bilinmeyi dilemiş ve bilinmek için mahlûkatı yaratmıştır².

Allah (c. c.) "Şerefli kıldık ve onları yarattıklarımızın bir çoğundan üstün kıldık"³ dediği insanoğlu tarafından bilinmek istemiştir. İnsanı, bihakkın "kulluk etmesi"⁴ ve bunun sonucunda kazandığı nihai liyakatla da yeryüzünde O'nun adına "halife"⁵ olabilmesine olanak sağlayacak şekilde en mükemmel şekilde⁶ yaratmıştır.

Nitekim İbn Arabî de Hakk'ın âlemdeki tecellisiyle insanın Allah'ı gösteren en kapsamlı ayna olması arasında bir irtibat kurar. *İnsan-ı kebir* olan âlem, Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelligahı olduğu gibi insan da Allah'ın isim ve sıfatlarını cem edebilme özelliği nedeniyle kâinatın küçük bir örneğidir (alem-i sağır). Gerek âlem gerekse insan, bir bütün olarak O'nun isim ve sıfatlarını yansıtmaktadır. Her ikisinin de varlığının nedeni, Allah'ın (c. c) bilinmek istemesinden kaynaklanmaktadır.

¹ İzutsu T, *Dipsiz Karanlık*. İbn Arabî'nin *Fusûs*'daki Anahtar Kavramlar, Çev. Özemre AY. Üçüncü baskı, İstanbul:Kaknüs Yayınları, 2001, 43-62

² "*Küntükenzenmahfiyyen fe-ahbebtu en u'rafe fe-halaktü'l halka li-u'arafe*", "gizli bir hazine idim; bilinip tanınmak istedim ve bilineyim diye mahlukatu yarattım". Ahmet Ögke, "Tasavvufta 'Kenz-i Mahfi Düşüncesi' ve Sofyalı Bali Efendinin (960-1553) 'KüntükenzenMahfiyyen' Şerhi Bağlamında Varoluşun Anlamı" *Tasavvuf İlimi ve Akademik Araştırma Dergisi*, Yıl:5, Sayı 12, Ankara 2004, s. 9-42

³ İsrâ suresi - 17 / 70

⁴ Zariyat suresi - 51 /56

⁵ Bakara - 2 / 30

⁶ Tînsûresi - 95 / 4

O halde tüm âlem ve âlem içinde de başta insan olmak üzere yaratılan tüm mevcudatın ortak özellikleri Yaradan'ına ayna olması ve O'nu hamd ile tespih etmesidir⁷. Diğer taraftan ise insanı masivanın diğer unsurlarından farklı kılan “en mükemmel şekilde” yaratılmış olmasıdır. Aslında varlıklar aleminde canlı cansız her şey tefekkür eden, akıl yürüten her insan için hayret uyandırır. Biyolojik sistematikte, hiyerarşik olarak benzer bireyler türü, benzer türler cinsi, benzer cinsler familyayı, benzer familyalar takımı, benzer takımlar sınıfı, benzer sınıflar şube/bölmeleri meydana getirir. Hiçbir şey yoktur ki türünün, cinsinin, familyasının, takımının, sınıfının, şubesinin bir mükemmeli olmasın. Çünkü O'nun yarattığı her şey mükemmeldir. O halde insanı mükemmellik açısından farklı kılan, Hakk Teâlâ'nın yeryüzündeki halifelikliğini üstlenebilecek potansiyeli oluşturan nedir?

Ahsen-i Takvim ve Halifelik

Özellikle, fiziksel yapı ve davranış biçimi açısından benzerlik gösteren bazı türleri de dikkate almak kaydıyla, hayvanatın insan ile karşılaştırılmasında, çok sayıda farklılığı bir anda sıralamak mümkündür. Ancak öyle temel iki fark vardır ki bunlar bu ayırımın çok keskin tarzda yapılmasını sağlamakta ve Allah'ın (c. c.) insanı niçin halifelik makamına potansiyel aday gösterdiğini açıklamaktadır. Bunlardan ilki “zeka, akıl, mantık” fonksiyonlarını oluşturan beyin ile “vicdan” dır. Diğerisi ise tahayyül (hayal kurma)⁸ yeteneği olup bu da yine beyinsel fonksiyonlara bağlı bir mekanizmadır.

⁷ İsrâ suresi – 17 / 44

⁸ *Tasavvur ve tahayyül* (ideation-imagination) yeteneği 4 ana grupta toplanabilir: Tasavvur, muhayyile, hayal, tahayyül. Tasavvur: Dıştan gelen tesirlerin, insan şuurunda, idraki meydana getirmektedir. Duyularımız ışık, ses, dokunma, koku, tat, gibi tesirler aldığında, bizde o cisim veya olay hakkında bir idrak oluşur. Fakat bu idrak, ayna önündeki cismin kaldırılması ile aynadaki görüntünün yok olması gibi olmaz. İdraki meydana getiren sebep ortadan kalktıktan sonra idrak etme eylemi sona ererse de hafızada bir “iz” bırakır. Bu “iz” sayesinde ki evvelce idrak edilmiş bir şey sonradan ve dışarıdan bir tesir olmaksızın yeniden hatırlanabilir ve tekrar fikren-düşünce olarak canlandırılabilir. İşte evvelce idrak edilmiş olan şeyleri dışarıdan gelen bir tesir olmaksızın yeniden hatırlayıp düşünce olarak şekillendirip biçimlendirmeye, zihinde canlandırmaya tasavvur denir. Mesela “bir elmanın tasavvur edilmesi”, evvelce obje olarak tanınan elmayı rengiyle, şekliyle, kokusu, tadı ve hatta kıvamıyla (sert, yumuşak, sulu vb.) hatırlanıp zihinde yeniden canlandırılmasıdır. Bu tasavvurlar somut objeler, mekan, olay veya benzeri şeyler olabileceği gibi soyut kavramlar (ahlak, hürriyet, adalet, mutluluk, inanç) gibi kavramlar da olabilir. *Muhayyile*: Hafızamızda mevcut bulunan

Ortalama bir insan beyni “ikilik sayı sistemi” işlemlerini, saniyede 10^{12} (10 trilyon), işleyebilecek kapasiteyle yapabileceğine sahiptir. Örneğin, vasat bir beyin, saniyede 1GB (giga bit) lik bir bilgi değiş tokuşunu-takasını yapabilmektedir. Bu ne anlama gelmektedir? 200 sayfalık bir kitap yaklaşık 300 kb (kilobit) eder. 1GB ise 66,666,666 sayfa eder. Yine 200 sayfalık ciltsiz bir kitabın 1.1cm kalınlığında olduğu varsayılırsa 66,666,666 sayfa yan yana dizildiğinde yaklaşık 3333 metre (3 kilometre 333 metre) eder. Ortalama bir insan, yan yana dizildiğinde, uzunluğu yaklaşık 3333 metreyi bulan bir kitap silsilesi içindeki bilginin değişimini, takasını 1 saniyede yapabilecek, işleyebilecek bir beyne sahiptir⁹.

İşte insanı bu noktada diğer varlıklardan ayıran farkı fark etme bilinci (zeka¹⁰) ile zekanın enstrümanı olan (idrak etme) ve elde ettiği-ortaya koyduğu bilgiyi alma, işleme, bunun sonucunda da kavrayıp anlama, daha sonra da kullanmak üzere saklamak amacıyla hafızaya gönderen akıldır. Akıl kıyas bilgisini oluşturmak üzere iki referansa başvurur. Bunlardan birincisi mantık¹¹ olup diğeri de doğru ve yanlış konusunda “ilahi ikaz alanı ” olan vicdan¹²’dir. Mantıksal işlemlerin yapıldığı alan, bilgiyi alıp işleyen aklın, yeni bilgiler elde ettikçe, kıyaslamada kullanılmak üzere depoladığı hafızada bulunur. Gelişmeye açık bir yapıda olan insan, sonuçta vereceği kararlarda etkili olan akıl-mantık-gönül üçgeni kullanır. Bu üçlünün mevcudiyeti ise karar verme hususunda insanda hem fizik hem de manevî unsurların etkili olduğunu gösterir.

tasavvurlarımızın özelliklerini, diziliş sırasını değiştirmek suretiyle yeni tasavvurlar, yeni tasavvur silsileleri meydana getirme kudret ve kaabiliyetine ise muhayyile (imagination) denir. *Hayal*: Muhayyile sayesinde meydana gelen tasavvurlardır. *Tahayyül* ise hayaller yapmak (hayal kurmak) işidir.

⁹ Gjedde A, Magistretti P:Cellular Mechanisms of Brain Energy Metabolism.Winn HR (ed), Youman’s Neurological Surgery, cilt 1, bölüm 7, altıncı baskı, Philadelphia: WB Saunders, 2011: 123-146.

¹⁰ Zeka-farkındalık kapasitesi olup idrak ve anlamayı kapsar. Zeka kısaca daha önce bilinmeyenin, ortam oluştuğunda fark edilip kavranılması, idrak edilip anlaşılmasıdır.

¹¹ *Mantık* daha önce kişinin bizzat kendisi ya da anonim tarafından deneyimlenmiş ve hep aynı sonuçları veren olayların kişinin bilinç alanında tasnif edildiği alandır.

¹² *Burası kalp (gönül) olup vicdan ve makul vicdan mekanizmalarının bulunduğu doğru ve yanlış konusunda insanı uyaran “İlahi ikaz ve aynı zamanda sezgi alanıdır.*

Kur'an-ı Kerim akıl konusunu çok sık işler, toplam 28 surenin 51 ayeti¹³ insanı "aklını kullanmaya" davet eder.

Akıl-mantık bedene ait ölçüler iken vicdan İlahi bir ölçüdür. Vicdan, makul vicdan (görev bilincinin daha ağır bastığı vicdan) ve sezgiler, kararlarda aklın ve mantığın yeterli olamadığında insana yardım eden bir ilahi lütuf, bir rahmettir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Allah (c. c.) üç ayet-i kerime'de¹⁴ insana ruhundan üflediğini ifade ediyor. Burada üflenen insanlık kademesindeki varlığa, akli melekelerini daha iyi kullanmaya yönelik ve onların yetersiz kaldığı durumlarda, kararlarında, doğru yolu göstermek üzere yerleştirilmiş, şaşmaz bir ilahi ölçü olan vicdandır.

Bu donanımlarla insan hür iradesine¹⁵ emanet edilmiş ve o yaratılmış olan her bir şeyle olan münasebetleriyle sınanmak istenmiştir. Buna beden ve ruh yapısıyla bir "bütün" olan insanın, kendisine olan davranış ve tavırları da dahildir. Bu sınavın sonunda ise insan İlahi ölçüler uygun gayret ve çalışmasıyla, "halifelik" makamına yükselebilecektir.

Kur'an-ı Kerim ve İnsanlık Onuru

Yüce Allah ahenk kanunuyla yarattığı her bir şeyin, yarattığı düzende, varlığını sürdürmesini istemiştir. Kanunun merkezine ise sırat-mustakîm'i (istikamet yolu) koymuştur. Bu takip edilecek yegane doğru ve aynı zamanda en kestirme yoldur. İnsanın kendisine edilen teklif edilen kurallar apaçık ortada iken ve ona nasıl ulaşabileceği defaatla bildirilmişken o çok zalim ve çok cahildir¹⁶.

İnsan hem kendisi hem diğer insanlar hem de canlı-cansız tüm yaratılanlara karşı "tahripkar"dır. *Tahribat İlahi Yaratılış'a karşı bir fiil* olup onun yöneldiği en değerli unsur ise "insanlık onuru"dur. Nasıl ki insan,

¹³ Bakara Suresi,2/44, 73,76, 164, 170-171,241-242, Al-i İmran Suresi, 3/65, 118, Maide Suresi, 5/103, Enam Suresi, 6/32, 151, Araf Suresi, 7/169, Yunus Suresi,, 10/16, Hud Suresi, 11/51, Yusuf Suresi, 12/1-2, 109, Rad Suresi,13/4, Nahl Suresi, 16/12, 67, Enbiya Suresi,21/10, 66-67, Hacc Suresi, 22/46, Müminun Suresi, 23/80, Nur Suresi, 24/61, Furkan Suresi, 25/44, Şuara Suresi, 26/28, Kasas Suresi, 28/60, Ankebut Suresi, 29/35, 43, Rum Suresi, 30/24, 28, Yasin Suresi, 36/62, 68, Saffat Suresi, 37/137-138, Zümer Suresi,39/43, Mümin Suresi, 40/67, Zuhruf Suresi, 43/ 1-3, Hucurat Suresi, 49/4, Hadid Suresi, 57/17, Haşr Suresi, 59/14, Mülk Suresi, 67/10

¹⁴ Hicr suresi -15/29 , Secdes uresi – 32/9, Sâdsuresi - 38/72

¹⁵ Akli melekelerin bir işi sonuçlandırmadaki konsantrasyonu

¹⁶ Azhâb Sûresi - 33/72

âlemde, yüzükte yüzüğün “fass”ı gibidir¹⁷. Aynı şekilde onur da insana layık görülen halifelik makamı için olmazsa olmaz bir “fass” hükümündedir.

İnsan onurunun neyi ifade ettiği ve insan haklarıyla ilişkisi, hukuk biliminin ve felsefenin konusu olmuştur. Sözlüklerde izzet-i nefis, haysiyet, özsaygı, şeref, erdem, vakar, gurur, saygınlık, kendine saygı duyma ve başkalarını da kendine saygılı kılma olarak açıklanmaktadır. “İnsanın değeri” ile “onurunu” İoanna Kuçuradi eş anlamlı kullanmaktadır. Kuçuradi bu konu ile ilgili şöyle der: “İnsanın diğer canlılar arasındaki özel yeri vardır. İnsana bu özel yeri sağlayan, onun özelliklerinin bütünüdür, onu diğer canlılardan ayıran olanaklarıdır. Bunlar insanın değerini ya da onurunu oluşturur¹⁸. Nitekim İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin resmi çevirisinde, 1. madde “*Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler*” der.

İnsan onurunun zedelenmesi, onu diğer yaratılardan farklı kılan, yukarıda söz edilen mekanizmaların işleyişine direkt olarak etki eder ve bu donanımları bozar. İslam dini, inananların kardeş olduğunu beyan eder¹⁹ ve insan şahsiyetinin, onurunun korunmasına son derece önem verir. Kur'an aksi davranışarı kınar. Böyle davrananları ahirette ateşle cezalandıracağını haber verir²⁰. Yine “Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlim-

¹⁷ Ebu'l-Ala Alifi. Fususu'l-Hikem Okumaları İçin Anahtar, Birinci Fas, Ademi Kelime'deki “İlahiyye” Hikmetinin Açıklanması, 6-*Böylece insan, ezeli hadis insandır. Ebedi olan neş'e-i daimdir. Cami' olan fasıl kelimedir. Binaenaleyh alem onun varlığıyla tamamlanmıştır. Böyle olunca insan, alemde yüzükte yüzüğün “fass”ı gibidir. Fas, pa-dişahın hazinelerini mühürlediği mühür ve alamettir*” Sayfa 81, İz Yayıncılık:303, İnceleme araştırma dizisi:66, İstanbul, 2000, ISBN 975-355-419-2

¹⁸ İoanna Kuçuradi, İnsan Haklarının Felsefi Temelleri, Türkiye Felsefe Kurumu Yayını, Ankara, 1982, (Felsefe ve İnsan Hakları, s.49.

¹⁹ Hucurat Sûresi, 49/10

²⁰ H. Karaman, M. Çağrı, İbrahim Kafi Dönmez, S. Gümüş, *Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, , Ankara, 2007, s. 686.

lerin ta kendileridir.^{21'} Kur'an-ı Kerîm'de inançla^{22,23}, Kur'an ayetleriyle²⁴, Peygamberlerle²⁵ ve müminlerle²⁶ alay edenlerden bahsedilir. Bu kişiler kâfirlerdir dost edinenlerdir^{27,28,29}.

İnsana Yönelik İlahi Beklenti ve Kulluk Samimiyeti

Nihai beklenti insanın önerilen makamı elde edebilmesidir. Yüce Allah bu yolculukta insanın sırtına kaldıramıyacağı, taşıyamıyacağı yükün asla yüklenmeyeceğini söyler.³⁰ İnsan vazife ve sorumluluklarını O emrettiği için yerine getirmeli ve yerine getirirken de O'nun hoşnutluluğunu hedeflemeli, O'nun teveccühlerine yönelmeli ve takva üzere yaşayan mü'min olabilmelidir. Tüm bunlar samimiyetle mümkündür.

Samimiyetin de iki yönü vardır: Bunlardan ilki insanın nefsaniyeti karşısında aldığı tavır, diğeri de yeryüzüne doğarken ifa etmek üzere üstlendiği görevin beşer hüviyeti içerisindeki tatbik tarzıdır. Bunun için de vicdan ve hatta daha da üstün olanı makul vicdan ile davranışlarını belirleyebilmesidir. Bu esnada ortaya çıkan her türlü zorluğa rağmen tatbikatta bulunması ise samimiyetini ifade eder. Samimiyet ise vicdan ve bilgi karşısında insanın durumudur. Samimiyet nefsin bahane oluşturulmadan apaçık ortaya konulması, varlığın Yüce Allah karşısındaki liyakatını belirleyebilmesi, sınırlarını çizebilmesi ve eksikliklerini bilmesi ve bu eksiklerinin hakiki ihtiyaçları olduğunu kavraması ve nihayet bu idrak içerisinde yüklendiği vazifeleri yerine getirebilmesidir. Bu hususta Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de insanın en azından nasıl olması gerektiğini "Onlar, ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. " diye tanımlamıştır³¹. Ancak insan İlahi bir baskı altında da değildir. Aslında Kur'an'a baktığımızda Allah'ın (c. c)

²¹ Hucurat Sûresi, 49/11

²² Bakara Sûresi, 2/206

²³ Münafıkûn Sûresi, 63/5-6

²⁴ Tevbe Sûresi, 9/124- 125, 127

²⁵ Muhammed Sûresi, 47/16

²⁶ Tevbe Sûresi, 9/79

²⁷ Nisâ Sûresi, 4/139

²⁸ Mâide Sûresi, 5/52

²⁹ Mücâdele Sûresi, 58/14

³⁰ Bakara Sûresi, 2/286

³¹ Necm Sûresi, 53/32

iman edip etmeme konusunda insanları serbest bıraktığı görülmektedir³². Aksine büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak durduğu sürece rahmet, merhamet ve şefkate muhatap olmaktadır. *Büyük günahlardan biri de insan onurunu tehdit eden ırkçılık anlayışıdır.*

Kur'an-ı Kerîm'de Irkların Oluşumu

Yüce Allah yaratılışın başlangıcında insanların "tek bir ümmet^{33,34}" (ümmet-i vâhide) olduğunu bildirir. Bu ayetler geniş zaman kipinde okunduğunda "Hala da öyle..." manası çıkar. Nitekim "Şüphesiz bu (insanlar) bir tek ümmet olarak sizin ümmetinizdir; ben de sizin Rabbinizim. Öyle ise benden sakının" ifadesi tüm zamanları kapsıyor.³⁵ "Ne var ki insanlar kendi aralarındaki işlerini parça parça böldüler. Her gurup kendilerinde bulunan (fikir ve davranış) ile sevinip böbürlenmektedirler³⁶." "Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılığa düştüler.³⁷" Bu gibi ayet-i kerimeler ile farklılaşmanın temel nedenine işaret edilmektedir.

Böylelikle tek bir ümmet olarak başlayan insanlık serüveni, insanların "İlahi Emirleri" dinlememesi nedeniyle bu gün değişik soy, sop, dil, din, mezhep, ırk, etnik guruplar, kavmiyet, milliyet ve hatta renk gibi varyasyonlarla bölünüp farklılaştırıldı. Ancak bunun da bir hikmeti olduğu belirtildi³⁸. Bu noktada İlahi İrade, tek bir ümmet-yoğun kardeşlik bağı içeren başlangıç noktasına, ümmet-i vâhide'ye, insanları zorlayarak dönülmesini istemedi. *Herkesin evvel emirde kardeş olduğunu tekrar anlamları için Yüce Allah insanlara belli bir süre tanıdı.* Nitekim "Ey Muhammed! Sen onları bir zamana kadar, gaflet ve şaşkınlıklarıyla baş başa bırak!" diyerek rahmet peygamberine bu konuda müdahil olmamasını belirtti³⁹. Bunun gerekçesini de Allah (c. c.) "Allah dileyeydi onları bir tek millet

³² Kehf Sûresi, 18/29 De ki: "Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin."

³³ Bakara Sûresi, 2/213

³⁴ Yunus Suresi, 10/19

³⁵ Mu'minûn Sûresi, 23/52

³⁶ Mu'minûn Sûresi, 23/53

³⁷ Âl-i İmrân suresi, 3/19

³⁸ Rûm Sûresi, 30/22. Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır.

³⁹ Mu'minûn Sûresi, 23/54

yapardı.⁴⁰ ve “Eğer Allah dileseydi, elbette sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat verdiği şeylerde sizi *imtihan etmek için ümmetlere ayırdı*. Öyle ise iyiliklerde yarışın.” diyerek açıkladı. Böyle yapıldığında ise “O zaman anlaşmazlığa düşmüş olduğunuz şeyler size bildirecektir” ifadesiyle de ayrılığa neden olan konuların bildirileceğini belirtti⁴¹. Bu ayet-i kerime ile *farklılaşarak bir arada yaşamamanın* bir imtihan olduğu apaçık ortaya konmaktadır.

Yine Hud suresi’nde bu konuya bir kez daha “Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet yapardı. (Fakat) onlar ihtilafa düşmeye devam edecekler.” diyerek vurgu yapılıyor⁴². Bu farklılaşma içerisinde ise “*kardeşlik bilinci*”nin yeniden teessüsünü istemektedir. Buna örnek olarak “kin tutulsa da adil davranmaya” davet ediliyor. İnsanda asla istenmeyen en olumsuz huy ve davranış olan kindarlık da bile kardeşlik tohumlarını yaşatmaya ve yeniden yeşertmeye vesile olacak olan “adaletle hüküm verilmesi” isteniyor. Bunu da “*Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe itmesin. Âdil olun.*”⁴³ diyerek insan uyarılıyor. Allah (c. c.) böyle davranmayanlara da “Rabbinin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar?” diyerek bunu yapmaya hakları olmadığını; ayetin geri kalan kısmında “Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.” diyerek tamamlıyor.⁴⁴

İrkçi Anlayışın Tarihsel İzdüşümleri

İnsanlık tarihinde ilk kardeş kavgası Kur'an-ı Kerim’de Maide sûresi’nde anlatılan Hz.Adem (a.s.)’in iki oğlu Habil-Kabil kıssasıdır. “Kurbanı kabul edilmeyen, andolsun seni mutlaka öldüreceğim⁴⁵” demişti. *Bu iradi bir karardır*. Henüz tek ümmetin fertleri iken, yoğun kardeşlik bağlarının varsayıldığı bir zamanda başlayan bir farklılaşmadır. *Bu farklılaşma irksal değil iman-küfür zemininde bir farklılaşmadır*. Nitekim cinayet işlemeye ant içen kardeşine karşı diğerinin verdiği yanıt ise iman içer-

⁴⁰ Şûrâ sûresi, 42/8

⁴¹ Maide sûresi, 5/48

⁴² Hud sûresi, 11/118-119

⁴³ Maide sûresi, 5/8

⁴⁴ Zuhrûf sûresi, 43/32

⁴⁵ Maide sûresi 5/27

mektedir. “Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım⁴⁶.”

Görülüyor ki insanın insana olan husumeti tek ümmetten yaratılan ve zaman içerisinde soy, sop, dil, din, mezhep, ırk, etnik guruplar, kavmiyet, milliyet ve renk gibi değişik unsurlarla İlahi İrade tarafından birbirlerini kolayca tanımak amacıyla farklılaştırılan⁴⁷ insanlık alemindeki bu çeşitlilikten kaynaklanmamaktadır. Bu farklılık insanın “hür” iradesini za’fiyyeti doğrultusunda kullanmaktan kaynaklanmaktadır. Bu düpedüz küfür-iman zeminine dayanan bir ayrılıktır.

Nitekim Kur’an-ı Kerîm buna da dikkat çekiyor: “Yarattıklarımızdan, hakka sarılarak doğru yolu gösteren ve hak ile adaleti gerçekleştiren bir topluluk vardır.⁴⁸” diyerek imana uygun davranan topluluktan bahsederken diğer yanda “küfürde” tek bir ümmet olma riskine değiniyor. “Şayet insanların küfürde birleşmiş bir tek ümmet olması (tehlikesi) bulunmasaydı, Rahmân’ı inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını ve çıkacakları merdivenleri gümüşten yapardık.” ayet-i kerimesi ile buna vurgu yapıyor.⁴⁹ İnsanın yeryüzünde ilk görülmeye başladığı zamana kadar uzanan bu farklılaşma, maalesef, halen süregelmektedir ve kıyamete kadar sürecektir.

İslâm Dünyasında Irkçı Mücadeleler

Hazreti Peygamber’in son peygamber olarak İslam dinini tebliğ etmeye başlamasıyla birlikte kabile taassubundan kaynaklanan ve bir nevi ırkçılık sayılabilecek “Asabiyet” anlayışının ortaya çıktığı görülmektedir. Haşimoğulları ve Ümeyyeoğulları arasındaki geçmişten beri süregelen Emevi- Haşimi rekabeti, İslam gerçeğine rağmen, ırkçı anlayışın ne boyutlara varabileceğini ortaya koymuştur. Nitekim Hz. Peygamber’e en fazla karşı olanlardan biri olan, onun tarafından ümmetinin firavunu olarak nitelendirilen ve hakkında Kur’an ayetleri inen⁵⁰ “Amr bin Hişâm’ın” (Ebû Cehl) temel itirazı İslam’ın “niteliği” ya da temel prensiplerine yönelik olmayıp, yeni dinin *rakip kabileye sağlayacağı avantajı*. Hz. Peygamber’e hakaret eden ve Kabe’de namaz kılarken üzerine deve

⁴⁶ Maide sûresi 5/28

⁴⁷ Hucurât Sûresi, 49/13

⁴⁸ A’râf Sûresi, 7/181

⁴⁹ Zuhrûf sûresi, 43/33-35

⁵⁰ Yasin sûresi, 36/8-9

leşî attıran Ebu Cehil, Darünnedve’de yapılan toplantıda suikast de planlamış, ancak Hicret gecesi bu teşebbüs boşa çıkmıştı. Hicretten sonra, Mekke müşriklerinin Bedir Savaşı için yaptıkları harcama ve ihtiyaçların karşılanması için gereken maddi desteğin büyük bir kısmını karşılayan yine Ebu Cehildi. Bu savaşta Medineli Muaz ve Muavviz kardeşler tarafından öldürüldü. Ölümüyle birlikte müşrik ordusu büyük bir bozguna uğradı. İslamiyet zaman içerisinde kabile orijinli ırkçılık anlayışına galip geldi.

Hicret ile birlikte Medine’de müslümanları bir arada tutan din kardeşliği (uhuvvet) anlayışı olmuştu. Muhâcirle Ensâr arasında inanca dayanan “muâhat -kardeşlik edinme” uygulaması muhâcir’in Medine’ye uyumunu sağlamak ve Medine halkından iki topluluk, Evs ve Hazrec arasındaki mücadeleyi durdurmaya yönelikti. Bu din kardeşliği başarılı olmuş olan bir uygulamadır. Ancak daha sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde Müstalikoğulları’na karşı yapılan gazve sonrasında, rivayete göre, biri Ensâr diğeri Muhâcir’den olan iki sahabe arasında bir kavga çıkmıştır. Bu kavga, Muhâcir-Ensâr çatışmasına dönüşmeden Hz. Peygamber tarafından yatıştırıldı ise de Hazrec kabilesinden Abdullah bin Übey, Ensâr’ı Muhâcirler’e karşı kışkırtmıştır. Bu, İslam’a ve onun ortaya koymuş olduğu değerlere doğrudan saldırı olmayan bir zihniyetin Medineli müslümanlar arasındaki birlik ve beraberliklerini bozarak toplumsal dayanışmayı bozmaya yönelik bir çabadır. Yüce Allah bu nifaka Kuran-ı Kerim’de Tevbe suresinde değinmiştir⁵¹. Abdullah bin Übey, bununla da yetinmeyip Hz. Peygamber’i yıpratmak, toplumda kargaşa ve kaos ortamı oluşturmak için Hz. Aişe hakkında bir iftira ve karalama kampanyası başlatmıştır. Evs kabilesinden Üseyd bin Hudayrın Abdullah bin Übey’in yanında yer alması, Hazrec kabilesinden ise Sad bin Ubâde’nin karşı çıkması, Hazrec ve Evs kabileleri arasında çatışmaya neden olacakken Hz. Peygamber’in müdahalesi meseleyi kapatmıştır.

Hz. Peygamber’den sonra Hz. Ebu Bekir döneminin en şiddetli mücadelesi kendisini peygamber ilan eden Müseylime ve taraftarlarına karşı yapılmıştır. Bu ayaklanmanın en önemli nedeni yine kabileler arası rekabettir. Nitekim kendi kabilesinden Talha en-Nemirî isimli bir şahıs Müseylime’ye “ Ben senin yalancı, Muhammed’in doğru olduğuna şahitlik ederim. Ancak bizlere Rebia oğullarından yalancı bir peygamber,

⁵¹ Tevbe sûresi, 9/101

Mudar kabilesinden gerçek bir peygamberden daha sevimlidir.” ifadesi ırkçı bir zihniyetin hakka ve hakikate bakışını özetlemektedir.

Hız. Peygamber (s.a.v.) sonrası yaşanan ve insan haklarını hiçe sayan, insan onur ve şerefine aykırı tutum ve eylemler özellikle Emeviler-Abbasiler döneminde yıpratıcı olmuştur. Asr-ı saadet döneminde kendine asla geçit bulamayan ırkçılık/ulusçuluk akımı, ne hazindir ki; Emeviler döneminde, hilafet'in⁵², imamet'in⁵³ yerini almasıyla ve saltanatla birlikte birçok cahiliye âdet ve alışkanlıkları uygun ortamı bularak yeniden uygulanmaya başlanmıştır. Bu dönemde, Arap ırkından olmayan Müslümanlar tümünden mevali⁵⁴ sayılıyordu. Hatta Kureyş kavmine mensup Araplar dışındaki diğer Araplar bile küçümseniyordu. İrkçılık nedeniyle, bütün ırk ve sınıfların kardeşliği üzerine tesis edilen İslam kardeşliği, Emeviler döneminde çok ciddi darbelerle karşı karşıya kalmıştı⁵⁵.

Emevi hanedanının sürdürmüş olduğu bu ırkçı politika kısa bir zaman diliminde Arap olmayan Müslümanlar arasında da ırkçı eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle İslam dünyasının iki büyük anası olan Farslar ile Türkler arasında başlayan ve Mevaliye tepki olarak doğan bu eğilim giderek Şuubiye⁵⁶ olarak anılan, ırkçı, ulusalcı

⁵² *İmam-ül Mü'minîn* olan zât, şer'î hükümlerin icrasında Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (A.S.M.) halef olduğu için hilafet vazifesini alana *Halife* denmiştir. Buna *İmamet-i Kübra da denir*. Hilafet, 1517 (Hi: 923) tarihinde Abbasilerden Osmanlılara intikal etmekle, hilafet ve saltanat birleşmiş oldu. Hilafeti Sultan Selim Han'a terkeden Mısır'da son Abbasi Halifesi El-Mütevekkil idi.

⁵³ *İmamet-i kübra: Emir-ül mü'minîn olmak. Yani müslümanlar arasında riyaset-i âmmeyi hâiz bulunmaktır.*

⁵⁴ Emeviler'in uyguladığı ve Arap olmayan Müslümanların 2.sınıf olarak kabul edildiği görüş ve politika. Sözlük anlamı efendiler, azad edilmiş köleler, azad edenler, Mevlaviyyet pâyesine ulaşmış sarıklı âlimler, dost ve komşular ve yardımcılarıdır.

⁵⁵ <http://www.ozgurkudus.org/iletisim/2662-irkckulusculuk-uezerine-2.html>

⁵⁶ *Şuûb*: Araplar, topluluk taksimini insan bedeninin yaratılışını esas alarak yapmışlardır. Şöyle ki: İnsanın kafatasını meydana getiren kemiklerden her birine *kabile* ve hepsine *kabâil* (kabilenin çoğuludur.) denir ve bu baş kemiklerinin birbirine kavuşup bitiştiği eke de *şa'b* (*şa'bın çoğulu şuûb*) denilir. Bir babanın sulbünden (zürriyet) dallanan çok bir topluluğa bundan alınmış olarak kabile denildiği gibi, çeşitli kabileleri toplayan ve hepsi bir asla mensup olan büyük cemiyete *de re's veya şa'b* denilir. Bu şekilde bir asla mensup olan toplumların hepsinin başı ve büyüğü olan toplum *şa'b*'dir ki, kabileleri içinde bulundurur. Kabile amareleri içinde bulundurur ki sadır, yani göğüs derecesindedir. Amâre batınları içinde bulundurur ki, Türkçe'de göbek deyimine benzer. Batın fahızları içine alır, fahızlar de fasileleri içine alır, toplamı altı tabaka eder. Bazıları fasileden sonra yedinci olarak aşireti saymışlardır. Mesela: Huzeyme bir şa'b, Kinâne bir

hareketlere dönüştü. Böylece ortaya çıkan bu ırkçı, muhalefet hareketi, Emevilerin devrilmesinde ve Abbasilerin iktidara gelmesinde büyük rol oynadı. Emevi yönetiminin yıkılmasında çok önemli bir etken olan Şuubiye hareketi, Abbasiler döneminde etkisini yitirmekle birlikte, bütünüyle yok olmayarak kültürel bir nitelik olarak varlığını devam ettirdi. Ancak Mevaliye akımına alternatif olarak ortaya çıkan ve sonradan da Arapları küçümseyen siyasi bir akım olarak kendini gösteren Şuubiye akımı, Osmanlı devletinde kendini çok ciddi bir şekilde hissettirmiştir⁵⁵.

Emeviler ve Abbasiler dönemine ait iki olay durumu özetlemektedir: Muâviye bin Ebû Süfyân'ın halife olması ile başlayan Emeviler döneminde Emevî-Hâşimî çekişmesi ciddi sıkıntı doğurmuştur. Özellikle Ehl-i Beyt'e yönelik şiddet ve sindirme politikası; Kerbelâ'da Hz. Hüseyin, Kûfe'de Zeyd bin Ali, Horasân'da Yahya bin Zeyd ve taraftarlarına karşı yapılan insanlık ayıbı olarak nitelendirilen muamelelerin benzerleri Emevî tarihi boyunca tekerrür etmiştir. Bu dönemde Cuma günleri mescitlerde Hz. Ali ve soyuna karşı fena ifadeler kullanılmıştır. Bu gerçek tarihi rivayetlerde şöyle anlatılır: "Ümeyyeoğulları, hutbede Ali b. EbûTalib (r.a.)'e menfi ifadeler kullanıyorlardı. Ömer b. Abdülaziz, halife olunca, bunu kaldırdı ve diğer valilere haber göndererek bundan böyle o âdeti terk etmelerini emretti. Onun yerine mescitlerde Nahl Sûresi 90. Ayet-i Kerime⁵⁷ okunmaya başlandı.

Emevîler'den sonra iktidar olan Abbâsîler de bir taraftan Ehl-i Beyt'e yönelik şiddet ve sindirme politikasını uygulamış diğer taraftan da intikam duygularıyla Emevî hanedanına bağlı kimselere yönelik islam dini ile bağdaşmayan hadiselerle neden olmuşlardır.

Müslümanlar Fars topraklarını fethettikten sonra bu ülkenin halkının çoğunluğu İslam'a girdiler. Ancak içlerinden kimileri de ya eski dinlerine olan bağlılıkları yüzünden veya kılıç korkusuyla içlerinde mecusiliği, yani eski Pers dinini, gizleyerek dış görünüşleriyle Müslüman göründüler. Hatta bazıları ifrata kaçarak İslam'ın aleyhinde de çalıştılar; onun gölgesi altında onunla mücadele ettiler. Özellikle Mecusi tapınağı ateşgedelerde hizmet ederek geçinenler, buralarda çıkar sağlayanlar, İslam dini nedeniyle bu menfaatlerini kaybettiklerinden İslam'a düşman

kabile, Kureyş bir amâre, Arab batınlarına, şuûbun da Acem yani Arab'ın dışındaki kavim batınlarına işaret olduğunu söylemişlerdir.

⁵⁷ Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.

kesildiler. Mecusiliklerinde gizlice ısrar eden bir kısım azınlık, bu amaçla, milliyetçilik duygularını kullanıyorlardı. Keza, Sasani yönetimi sırasında işbaşında olanlar, müslüman görünmeye çalışsalar ve öyle devam etseler bile İslam düşmanıydılar⁵⁸.

Arap, Fars, Türk ve tüm Horasan halkının yardımları ile, yaklaşık 90 yıl süren Emevi hanedanı, Horasanlı Ebu Müslim'in başlattığı bir ayaklanma sonucunda yıkıldı ve yerine Abbasi hanedanı kuruldu. Ancak Arapların da ırkçılık yaptıkları biliniyor. Nitekim Abbasiler ister Fars, ister Türk ve hatta Arap olsun, kimsenin otoriteyi ellerinden kapmasını istemiyorlardı. Nitekim hem Ebu Müslim'den hem de Halife'nin amcası Haşimoğullarından Abdullah Bin Ali'den de kurtuldular. Abbasilerin ilk dönemlerinde cemaatler arasında cereyan eden çekişmeler, ırkçı ve milliyetçi ideolojileri ile birlikte menfaat düşüncesinden de doğuyordu^{58, 59}.

Fars topraklarını fethedip, halkının çoğunluğunun Müslüman olmasına karşın şiddetli bir Arap ırkçılığıyla tüm İranlıları suçladılar. Her türlü davranışlarının altında mutlaka İslam'a ve Araplara karşı bir düşmanlık sebebi aradılar. Bu da tabii ki karşıt görüş olarak Pers ırkçılığını davet etti. Dolayısıyla fanatik Farşlar İslam'a karşı düzenlenen bir çok harekâta katıldılar. Çünkü henüz Mecusi cahiliyeti'nin etkileri devam ediyordu. İnançlarına göre hükümdarın kutsal bir sıfatı vardı. Hükümdarlık babadan oğula geçmeliydi. Bu sebeptendir ki Şiilik denen hareketi benimsediler ve Hilafet makamının Hz. Peygamber (sav)'den sonra Hz. Ali'ye ve onun soyuna intikal etmesi gerektiğine inandılar. Belki de onlara göre Hilafetin, Hz. Hüseyin'in oğlu Ali Zeynel Abidin'in soyuna mahsus kalması ideolojisinde, annesi Sellafe'nin, eski İran İmparatoru Yazdegerd'in kızı olmasından kaynaklanıyordu. Dolayısıyla Ehl-i Bey'ten hilafet makamına oturacak olan seçkin şahsiyet aynı zamanda İran İmparatorlarının soyundan gelmiş olacaktı. Gerçekten de Şii Mezhebinin imam-ları olarak tescil edilen şahsiyetlerin tümü sadece Hz. Hüseyin'in oğlu Ali Zeynel Abidin'in soyundan gelenlerle sınırlandırılmıştır⁵⁸.

İran'ın, eski Pers İmparatorluğu'nun varisi ve devamı olduğu yolundaki ilanıyla Olcaytu Muhammed Hudabende'nin başa geçtiği Hicri 704 tarihinde ve Safeviler'in 906 da başlayan iktidarları döneminde Şii

⁵⁸ <http://islamtarhi.com/forum//showthread.php/abbasi-doneminde-irkcilik-hareketleri->

⁵⁹ SüfyanîEmeviler sonrasında Horasan ve Maveraünnehr'de iç mücadeleler (64-85/683-704) Kurt H. dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/37/756/9666.pdf

Devleti'nin fiilen kurulmasını da ırkçılık faktörü de ilave edilebilir. Aynı zamanda mezhep kavgalarının büyük rolü oldu⁵⁸.

Tüm bu tarihi olayların ortaya koymuş olduğu gerçek; ırkçı düşünceden kaynaklanan mücadelelerin hemen hepsinin insan hak ve onurunu zedeleyen toplumsal olaylar olmuş olmasıdır.

“İrkçılığa Karşı Çözüm Önerilerinde, Kur’an-I Kerime Dayalı, Gerekçeli Akıl Yürütme”

Kur’an-ı Kerim Âl-i İmrân suresinin 103. Ayetinde mealen “Hep birlikte Allah’ın ipine (Kur’an’a) sınımsız sarılın. Parçalanıp bölünmeyin.” ve “Mü’minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin.”¹⁹ buyuruyor. Yine Müslümanların kardeş oldukları, birlik ve beraberlik ruhu içinde hareket etmeleri, dayanışma halinde olmaları gerektiği diğer bazı ayetlerde de bildirilmiştir⁶⁰. Keza Hz. Peygamber’in vefatından önce Mescid-i Nebevî’de yapmış olduğu son konuşmasında ve veda hutbesinde “Mü’minler! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleğiniz! Müslüman Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeşlerdir. Bir Müslümana kardeşinin kanı da, malı da helal olmaz. Fakat malını gönül hoşluğu ile vermişse o başkadır.” kardeşlik vurgusu yapmış ve ümmetini uyarmıştı. Allah ve Resulü’nün ifadeleri parçalanıp bölünmemeyi ve kardeş kanı dökmemeyi vurgulamaktadır.

Yukarıdaki ifadeler ilk bakışta sadece müslümanlara yönelik telkin ve tenbih gibi anlaşılabilir. Ancak “Şüphesiz Allah katında din İslâm’dır⁶¹” beyanı tüm zamanları kapsamaktadır. Her insanın nihai akıbeti “Dönüş sadece Allah’a (c.c)” şeklinde tecelli edecek ise⁶² ve O’nun indinde de tek din İslam ise, bugün başka dine mensup insanların da nihai olarak intisap edecekleri, teslim olacakları dinin “teslim dini” olan İslam dini olacağını kabul etmek gerekir. O halde, bugün farklı dinin takipçileri de geleceğin potansiyel Müslümanlarıdır. Bu nedenle de Kur’an-ı Kerim, sonuçta herkesin Müslüman olacağı o belirlenmiş sürenin sonuna kadar, herkesi seçtiği din konusunda “Sizin dininiz size, benim dinim de banadır⁶³” diyerek serbest bırakmıştır. Konuya bu bakış açısı ile yaklaşıldığında Allah ve Resul’ünün telkin ve tenbihlerinin ev-

⁶⁰ Enfal Suresi, 8/1, 46, 73, Haşr Suresi, 59/10, Al-i İmran Suresi, 3/105, Hucurat Suresi, 49/9

⁶¹ Âli İmrânsuresi 3/19

⁶² Hud suresi, 11/4

⁶³ Kâfirûn suresi,109/6

renselliği anlaşılır. O halde başlangıçta tek ümmet iken zaman içerisinde değişik soy, sop, dil, din, mezhep, ırk, etnik guruplar, kavmiyet, milliyet ve hatta renk gibi varyasyonlarla, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerinden olarak bölünüp farklılaşan insanlık aleminin fertleri, Yüce Allah'ın indinde teorik olarak halen kardeşirler. **O halde birinci düstur tüm insanlar kardeşir.** Nitekim "Sûra üfürülünce artık aralarında neseb yoktur.⁶⁴" buyrulmuştur.

Fizik beden ve bu bedene ait acıkma, susama, yeme, içme, uyuma gibi fonksiyonel özellikler ile gülme, ağlama, üzülme, sevme, özleme vb. her türlü duyuşal ve psişik yapı bakımından da birbirlerinden hiçbir farkı olmayan insanların, değişik özelliklerle farklılaşmaları O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir³⁸. Ancak bu farklılaşmada Allah'a (c.c) kurbiyyet ancak takva ile olmaktadır⁶⁵. **İkinci düstur takva ile menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek ve amel-i salih emir dairesinde hareket ve hayrat kazanmaktır.** Takvada en azından "cehennemde ebedi kalmayı neticelendiren şirkten sakınmak" ve en üstü de "sırrını Hakk Teâlâ'dan alıkoyabilecek her husustan kendisini temiz tutarak bütün varlığı ile Hakk Teâlâ'ya rücu etmektir" prensibiyle hareket edilmelidir. Bu da tümüyle Allah (c. c) korumasına girmek demektir⁶⁶.

Kur'an-ı Kerim insanları ön yargılı olmamaya davet ediyor. Bilginin doğruluğu araştırılmadan kesin hüküm verilmemesi öneriliyor⁶⁷. Bunun günlük hayata uygulanmasında "din, mezhep, ırk, etnik guruplar, kavmiyet, milliyet ve rengin farklı olması ile ilgili basmakalıp bilgilerden sıyrılarak gerçeği yansıtan bilgileri araştırmak ve bu bilgiler ışığında hüküm vermek gerekiyor."

Hz. Peygamber'in veda hutbesinde belirttikleri üzere; "Suçlu kendi suçundan baskası ile suçlanamaz. Baba, oğlunun suçu üzerine, oğlu da babasının suçu üzerine suçlanamaz" ifadesinden hareketle bir din, mezhep, ırk, etnik gurup, kavim veya milletin bu devrin insanları, tarihte bir zamanlar yapıldığı iddia edilen suçlardan dolayı suçlanamaz. **"Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez."** En'âm Sûresi, 6:164.

Bugün bütün insanlık alemi soyu, soppu, dili, dini, mezhebi, ırkı, kavmi, milliyeti ve hatta rengi ne olursa olsun adâlete muhtaçtır. Sosyal

⁶⁴ Müminûn suresi,23/101

⁶⁵ Hucurat Sûresi, 49/13

⁶⁶ Âli İmrân suresi 3/102

⁶⁷ Hucurat Sûresi, 49/6

yaşamı kıymetli kılan, dengede tutan adâlettir. Adâletin olmadığı yerde zulüm vardır: “Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe itmeyin. Âdil olun.⁴³” Bu farklılaşma içerisinde ise insanlar arasında “kardeşlik bilinci”nin yeniden oluşturabilmesi için kindarlık zemininde bile kardeşlik tohumlarını yaşatmaya ve yeniden yeşertmeye vesile olacak olan “**adaletle hüküm vermek**” gerekiyor.

Diğer taraftan “Rabbinin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar?” diyerek Allah (c. c.) kendi adına iş yapılmasından ve hüküm verilmesinden kaynaklanan “haddini aşan, aşırı gidenleri “(Allah’ın koyduğu) sınırları aşmayın. Çünkü Allah, haddi aşanları sevmez⁶⁸” ve “İşte haddi aşanları, Rabbinin ayetlerine inanmayanları böylece cezalandıracağız⁶⁹” diye buyurarak uyarılmaktadır. **İnsanın kendini bilmesi, haddini aşmaması, kendini Allah adına vazifeli addedip hüküm ve icraatta bulunmamasını istemektedir.** Hz. Peygamber dahil insanoğlu gayb’ı bilmezken⁷⁰, ne hazin ki insan aşırı giderek “ırklar” hakkından hüküm verebiliyor ve nihayet; Allah bilinmek amacıyla insan-ı kebir olan alemleri ve kâinatın küçük bir örneği olan insanı (alem-i sağır) yaratıp ve alem ile içinde başta insan olmak üzere yaratılanların tümünün kendisini hamd ile tespih ettiğini⁷ belirtiyorken çok zalim ve çok cahil olan insan¹⁶ Sani-i Zülcelal’in yarattıklarından bazılarını aşağılayabiliyor, küçümsüyor, hor görebiliyor. Farklı ırk ve milletlerin dünyamıza farklı güzellikler kazandırdığını anlamak istemiyor. İnsana kıymet kazandıranın mensup olduğu ırk değil, sahip olduğu faziletler olduğunu unutuyor. İslam dininin, ırkları bir realite olarak kabul ettiğini kabul etmiyor. Farklı ırk ve dillere sahip toplumları bir ayrılık değil de zenginlik olarak görmek istemiyor. Hac farziyesini yerine getirmek üzere Kabe’de bulunan bir beyaz Müslüman, siyahı birini görünce yüzünü ekşitir. Siyahı müslüman, yanındaki arkadaşına yönelir ve şöyle der: “Bana yüzünü ekşiterek bakan şu Müslüman kardeşime sor bakalım! Boyayı mı beğenmemiş, yoksa boyayanı mı?” “Allah’ın (verdiği) renkle boyandık. Allah’tan daha güzel rengi kim verebilir?⁷¹”

⁶⁸Maide sûresi 5/87

⁶⁹Tâhâ Sûresi, 20/127

⁷⁰En’âm Sûresi, 6/50

⁷¹Bakara Sûresi, 2/138

Son olarak

“Kötülüğe iyiliğin en güzeliyle karşılık ver. Bir de bakarsın, aranızda düşmanlık bulunan kimse candan bir dost oluvermiştir.” Fussilet Sûresi, 41:34.

“Öfkelerini yutanlar ve insanların kusurlarını affedenlere gelince, Allah iyilik yapanları ve iyi kullukta bulunanları sever.” Âl-i İmrân Sûresi, 3:134.

Sonuç

1. Allah (c. c) alemleri bilinmek üzere yaratmıştır.
2. İnsan ahsen-i takvim üzere ve yeryüzünde Allah'ın (c. c) halifesi olmak üzere yaratılmıştır.
3. İnsanı diğer mahlukattan farklı kılan zeka, akıl, mantık ile “vicdan” ve tahayyül (hayal kurma) yeteneğidir.
4. İnsanın değeri = onuru insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerinin bütünüdür.
5. İnsana yönelik İlahi beklenti insanın önerilen makamı elde edebilmesidir.
6. Kulluk samimiyeti (ihlas), insanın İlahi emirler doğrultusunda yaşamaya çalışırken nefis, vicdan ve bilgi karşısında takındığı tavidir.
7. Tek bir ümmet olarak başlayan insanlık serüveni, insanları, İlahi Hikmet'e istinaden değişik soy, sops, dil, din, mezhep, ırk, etnik guruplar, kavmiyet, milliyet ve hatta renk gibi varyasyonlarla bölünüp farklılaştırdı.
8. İnsanlar arasındaki farklılık insanın iradesinden kaynaklanmaktadır.
9. İrkçi mücadeleler insanla birlikte başlamış kimi zaman asabiyet temelinde kimi zaman da ırkçılık anlayışı ile devam etmiştir.
10. İrkçiliğe karşı çözümde en temel faktör insanın takvasıdır.

